

Dopravní výchova v předškolním věku

Publikováno: 25. 4. 2007

Základní principy dopravní výchovy v předškolním věku v rodinné i školní výchově

Děti v období předškolního věku se většinou v dopravním prostředí pohybují v doprovodu dospělých osob a starších sourozenců. Přesto mohou nastat situace, kdy se dítě ocitne v dopravním prostředí zcela samo a musí řešit vzniklou situaci tak, aby neskončila úrazem. Pro tyto situace je nutné dítě naučit jednotlivé postupové kroky. Dítě však musí chápat, proč se má v dané situaci chovat právě tímto způsobem a proč nesmí jednat a reagovat ukvapeně a neuváženě. Nejsnadnější a také nejúčinnější metodou je výchova vysvětlování. Tím však není myšleno vysvětlování učitelkou či rodičem, protože pak se většinou jedná jen o poučování, ale dítě samo má dospělému nebo kamarádovi vysvětlit, proč se nesmí vkročit na přechod, když svítí červená, co by mohlo nastat, kdyby náhle vstoupilo před auto, jaké následky by mohly nastat, kdyby se nepřipoutalo, nevzalo si přilbu na kolo apod. Děti mají v tomto věku již velmi rozvinutou schopnost dedukovat a dokáží pomocí takové dedukce dojít ke správné úvaze. Z vlastní pedagogické praxe vím, že to co mi děti „vysvětlily“, okamžitě přijaly zcela za svou pravdu a dle toho se nejen samy chovaly, ale ovlivňovaly následně i své rodiče.

Děti si umí stanovit svá pravidla a řídit se jimi. Naším úkolem je děti navést k tomu, aby si taková pravidla vytvořily. Opakovaně je s dětmi doplňovat a rozšiřovat podle vývoje o další a nová. Pomocí „svých pravidel“ se dítě snáz učí orientovat v dopravním prostředí, učí se vnímat možná nebezpečí, učí se sebeovládání, rozvíjí si schopnost vidět „neviditelné“ a slyšet „neslyšitelné“. Jde nejen o rozvoj smyslů, které dítě nutně v dopravním prostředí potřebuje, ale jde i o výuku k předvídání. Jedná se o vytvoření a o rozvoj tzv. dopravního smyslu.

Otázky pro děti

Co musí dítě pochopit:

Otázky jsou tvořeny s tázacím slovem proč, ale děti se ptáme formou situační a didaktické hry „co se může stát; co by se mohlo stát, kdyby..“ apod. Děti taková hra více motivuje k přemýšlení.

- Proč chodím na chodníku vpravo
- Jak si vyberu nejbezpečnější místo k přecházení
- Proč se musím nejprve podívat vlevo
- Proč se musím podívat vpravo a znovu vlevo
- Proč na některých sinicích se musím nejprve podívat vpravo. Jak tyto ulice poznám. (Ulice s jednosměrným provozem).
- Proč musím dobře poslouchat (než vstoupím na silnici i při přecházení)
- Proč mají některá auta (IZS) přednost
- Proč se musím znovu rozhlédnout vpravo, když jsem uprostřed silnice
- Proč se musím rozhlédnout, i když jdu s maminkou (s další osobou)
- Proč se musím rozhlédnout, i když je na přechodu policista
- Proč se musím podívat řidičovi v autě do očí
- Jak poznám, že mě vidí a nevjede na přechod
- Proč se musím rozhlédnout, i když mi svítí zelená
- Co všechno vidím/nevidím na rovné silnici, v zatáčce, za keřem, za autem, na středovém ostrůvku.
- Kdy mě řidič nevidí
- Proč různá auta, tramvaje apod. brzdí různě (rychlost, váha, povrch, různé podmínky)
- Proč některá auta (tramvaje, kloubové autobusy, nákladní auta..) potřebují v zatáčce víc místa, a proč nesmím v této zatáčce (na rohu) stát.

- Proč, když jdu s maminkou, musím být dál od silnice (na vzdálenější straně od silnice)
- Proč se nesmím mamince vytrhnout z ruky a utíkat přes silnici
- Proč si nesmím hrát u silnice
- Proč nastupuji do auta z chodníku a vystupuji na chodník
- Proč nesmím vystupovat do silnice
- Proč se musím při vystupování z auta rozhlédnout
- Proč se v autě všichni musí připoutat
- Proč musím správně připoutat
- Proč nesmím v autě používat ostré hračky
- Proč nesmím v autě být různé věci nepřipevněné
- Co se může stát, když auto prudce zastaví
- Proč nesmí rodiče (řidiče) v autě rušit, polekat
- Proč musím z autobusu a tramvaje vystupovat na ostrůvku pomalu
- Proč se nesmím na ostrůvku strkat
- Proč se musím v autobuse držet
- Proč musím jezdit na tříkolce, koloběžce, kole na chodníku opatrně a ohleduplně (ohled na chodce)
- Proč nesmím s kolem (tříkolkou..) sám na silnici
- Proč musím používat přilbu
- Proč se na hřišti, chodníku vyhýbáme s kamarády zprava (dítě nemusí znát, která strana je pravá a levá, protože tuto znalost získávají někdy až v deseti letech, ale je důležité zautomatizování vyhýbání se na správnou stranou)

Uvedené otázky slouží jako orientační okruhy pro výuku dětí v předškolním věku. Každé téma lze rozvíjet o další informace podle věku, vývoje vnímání, podle prostředí, ve které se dítě pohybuje atd.

Metodické postupy jak pracovat s jednotlivými tématy dopravní výchovy v předškolním věku budou předmětem jednoho z výstupů z projektu národního programu vědy a výzkumu MD č. 1F44L/058/050 Moderní formy dopravní výchovy dětí a mládeže jako prostředek snižování nehodovostí na pozemních komunikacích ALARM, který koordinuje CDV a budou po schválení oponentní komisí dány k dispozici odborné veřejnosti.